

IZBOR IZ DJELA NIKOLE NALJEŠKOVIĆA
(ODABRAO RAFO BOGIŠIĆ, AKCENTUIRALI MILAN MOGUŠ I JOSIP
VONČINA)

Molim vas ljubveni, ki pjesni slišate
 da u čem vi meni za zlo ne imate.
 Zašto ja nesrječan u svemu dosad bih
 od onī prvi dan u ki se porodih,
 neg samo ljubvezan što me je gojila,
 zasvè er bih savèzan radi nje od vilā,
 nājilše vrhu svih od drage vil moje,
 odkōli svezan bih, ku slavim ja pòjè;
 er taj ma rajska vil, zasvè er je zablā
 u srce moje stril, vele mi jes mila;
 tuj radi boljèzni koje ja podnosi,
 složiti sej pjesni usiljen velmi bih;
 koje su od tūgā, ter glasa ne imāju,
 kako one od luga ke slavi spijevāju,
 neg labut ke poje u blatu pribilī,
 kada se tuj stòjè životom razdili.
 Molim vas togaj rad, da mi ne zazrite
 neg srcem da moj jad i nemir žalite;
 er ljubāv, nebesa ka vlada i svit vās,
 pod toj me zavèza na moj rođeni čas.

* Numeracija pjesama potječe iz rukopisa.

Tko želi nārāvi kripōsti sve vidit,
 i moći ljūbāvi, hodi vid ovī cvit,
 u kom su sve dike i svake kripōsti,
 na svitu prīlike nije njē lipōsti.
 Odkūd se, Bože moj, koralja dobāvi,
 u koji biser njoj s načīnom postāvi?
 Koje li dvije zvīzde s nebesa izbāvi,
 za rajske njē gīzde na lice ke stāvi?
 Odkūd li mramor bi ki stavi među nje,
 da čini pod nebi jedīnu lipos nje?
 Reci mi odkūd se dobāvil ti jesi
 rumene dvije ruse kijem ju urēsi?
 Od koga postāvi bisera njoj puca,
 da za njih ljūbāvi jadōvno svak puca?
 Od šta li pribile njē ruke satvōri,
 u kê njoj dā strile svakoga da mori?
 Da li je ikadār, Moj Bože, do sad bil
 na svitu ljepša stvar neg slavna ovaj vil?
 Er tako scijenju ja, ništor joj ne lipše,
 od tvoga stvorēnja ona je najlipšē:
 kako nje liposti urēsi, Bože, tijem,
 takoder milōsti, razūmom, počtēnjem.
 Moj Bože istīnī, blāžēna tvoja moć,
 na saj svit ka čini da ona bude doć
 da se tve kripōsti proslāvē, Bože moj,
 po ovoj lipōsti na svitu jedinōj.

Vele je vrijeme^{na}, gospo^{je} od vil^a,
tv^a lipos ljuv^ena da me je ranila;
i ranu tuj nosih skroveno i milo,
a lika ne prosih u tebe, m^a vilo;
jer od taj prvi dan vidjeh se, mogu r^{it},
da nijesam dostoj^{an} tvoj ures obazr^{it};
a ner li da prosim mojojzi rani lik,
ku željah da nosim pot^{aj}no vas moj vik.
Ali je tolika, gospo^{je}, bolj^ezan
koju mi velika daje tv^a ljuv^ezan;
ku veće podnos^{it} nik^{ak}or nije m^oć,
cić toga rih pros^{it} u tebe sad pom^oć.
Lje ne cij^en' da ne zn^{am}, drag cvite gizd^{av}i,
dostojan da nijes^{am} tvojojzi lj^ub^{av}i.
Dobro se spoznam ja, jer da sam rob tebi[!]
a ti ma gospo^{ja}, dost^{oj}no toj ne bi;
tim lj^ub^{av} ni družbu ne ištem ja tvoju,
ner tebi na službu do smrti da t' stoju,
spijevaje u pjesni tvoj ures i d^{ike}
i moje bolj^ezni, kim nije pr^{il}ik^e.
Molim te togaj rad, uzmi me za roba,
da t' služu ja od s^{ad}, gospo^{je}, do groba.

Kamo su ljuběni, za čudo da vide
 ovuj vil, kã meni srdãčce iskide?
 koja me zamãmi i kã me saplěte
 rusijema kosãmi niz bil vrat gdi lete;
 koja mi čini mrijet, kad rajske njě dike
 ja budu obazrjět, kijem nije prĩlkě;
 kad vidje mlados mã sunčano nje lice
 dvije oči gdi imã, kako dvije danice;
 ja ne znah o sebi neg mi se činjãše,
 u taj čas na nebi ma mlados da staše;
 ruke njě pribile, mnjah, mramor da bjehu,
 kê uzu od svile sa zlatom pletijěhu.
 Reče mi tuj hrlo: sjemo hod nãjbřžě,
 da ti se na grlo uza mã navřže.
 Ja rekoh, gospõje, čini sve što t' drago,
 veselje s' ti moje i moje sve blago.
 Tuj ti me savěza taj kruna od vila,
 koja je s nebėsã od sunca sletila;
 kũ mislim sa svu moć i sa svom kripõsti
 slũžiti dan i noć veselo za dõsti;
 pokõli dvorba mã ugõdna njojzi jes,
 i pokli ne imã prĩlke nje urēs.

Jurve je brijeme sad, da pozna ures tvoj,
 koliko žestok jad podnōsī žīvōt moj
 za tebe, ružice, jere tvoj uzrok jes,
 da patim tūžice za rajski tvoj urēs.
 Za tebe, kruno, ja jur ve sam skončan vas,
 za tebe pokojā ne prijam jedān čas;
 za tebe svu službu izgūbih ja dosād,
 za tebe u družbu stekō sam plač i jad;
 za tebe vazda mrem i venu tebe cić,
 za tebe sada prem hotil bih na smřt prić;
 za tebe po svak čas ja cvilim i tūžu,
 od koli kruno vas odlūčih da t' slūžu.
 A ti mi za virno služēnje platu da,
 priku smrt nemirno da želim ja sadā.
 To li je plata mā, to li ja dostōju,
 to li se dat imā za službu za moju?
 Ne želim ja platu za trud ki podnōsīm
 niti ja u zlatu ni u srebru ja prōsīm;
 meni bi za dōsti da poznāš mū viru,
 i cić tve milōsti kako ja umīru.
 Tijem ako sad inu nećeš mi dat pomōć,
 ovakoj gdi ginu cvileći dan i noć,
 i ti daj mu viru i službu pohvāli,
 ter gdi sad umīru, srdāccem požāli;
 neka daj umrijēti veselo ja budu,
 kad mi bi živjēti suđeno u trūdu.
 I pokli ja virno služih ti, gospōje,
 neka mi daj mirno iz tila duh pōjē.

Moj cvite ruměni, gospõje od vilã,
 pokli si ti meni srdãce odnãla,
 molim te Boga rad priklõno i smirno,
 nemõj da pati jad, stojěci nemirno;
 gospõje, er ti znaš, zasvě da tužno jes,
 ti u njem pribivãš i slavni tvoj urěš;
 a takoj gospõji, koj na svit ni drũgě,
 ne valja da stoji u mjestu od tuge.
 Tijem nemir vas na dvõr iz njega odněsi
 gospõje, a taj dvor veseljem urěsi.

Putniče, Boga dil, daleko odstúpaj,
počívā ovdi vîl, koj pôde duh u raj.

U vrijeme najgori, na zrak
i s dubja od gore i crti,
vodi se, oni cvit ki našu dubravu
čujete na svj od dubrav svâh zavr,
vnu svjeh nebâh višnji Bog da svoj taj
toš vârnâ mîst, uve nam cvitak taj.
Toga cîc ovi grad sada je ostâo,
jako dubak mîst kad mu je lis opâo;
ob jak s livâd, po svaku kad stranu
cvitak in obgâde ter cme ostânu;
a ja pun boljâni, ter nepog vâc na znâm,
to spjivat u pjesni kad taj cvit ne gledâm,
kog Boga sad moju, da moj plac pogledâ,
i moju nevolju, ter da mi milos da,
pokôli uze taj cvit ovoj dubravî
i mane u svoj taj da skoto postâvi.

U vrijeme najgore, na zemlju kad pada
lis s dubja od gore i cvitje s livádâ,
zgodí se, oni cvit ki našu dubrãvu
činjãše na saj svit od dubrãv svih slavu,
vrhu svijeh nebési višnji Bog da svoj raj
još većma urêsi, uze nam cvitak taj.
Toga cić ovi grad sada je ostão,
jakino dubak mlad kad mu je lis opão;
ali jak s livãdê, po svaku kad stranu
cvitak im odpãde ter crne ostãnu;
a ja pun boljẽzni, jer nebog već ne znãm,
što spijevat u pjesni kad taj cvit ne gledãm.
Neg Boga sad molju, da moj plać poglẽdã,
i moju nevõlju, ter da mi milos da,
pokõli uze taj cvit ovoj dubrãvi
i mene u svoj raj da skoro postãvi.

Gospođe pridrĝā, jedina ma vilo,
 tko ve ti ŝto slaga na mene nemilo,
 tere se proć meni razgnjĕvi po taj put
 tvoj ures ljuvĕni, da mi je poginut?
 Ne znaš li od koga, gospođe, još doba
 imaš me za tvoga i slugu i roba?
 Koju toj stvorih zlĕd, ter takoj od mene
 odnōsiš tvoj poglĕd, i dike ljuvĕne?
 Jeda li satvorih proć tebi do danās
 najmanji koji grih? reci mi, molim vas.
 Smjerno te još molju, niŝtor mi ne potāj,
 neka se daj bolju, gospođe za grijeh taj.
 Nu tako da sam živ, naći ćeš, da nigdār
 nijesam ti bio kriv najmanju jednu stvar.
 Zatōj te molim sad, ne ćin da prije roka
 umirĕm tebe rad bez moga uzrōka;
 neg da ja pribivām u tvojoj milōsti,
 i s tobom uživām do smrti radōsti.

O Bože istīnī, što ću ja grešnik reć,
 molim te, učini sve da se bude steć:
 Ako ovuj vil veće ne ljubih neg druge,
 vazda me nesreće tjerale i tuge!
 Ako ju žalosna ma mlados ne ljubi
 veće, neg ona zna, da život izgubi!
 Ako ja njē dīke ne mišljah vijek služit,
 ti mi daj uvike plakati i tužit!
 Ako sam mogāo većma je ljubiti,
 skoro mi ti dao život izgubiti!
 Ako se pod nje vlas ne bjeħ vas staviō,
 da biħ ja u zao ĉas sam sebe ubiō!
 Ako ja sa svu moć ne željah nje diku
 i u dan i u noć, ti mi daj smrt priku!
 Ako njoj ne biħ prav u svemu od vijeka,
 ne bio nigda zdrav, ni imal vik lijeka!
 Ako nju veće dvaš ne ljubih neg mene,
 do smrti da mi daš sve tuge ljuvēne!
 to li ju sa svu moć ja ljubih i krjepos,
 do smrti ne ću oć gizdāvu nje ljepos.
 Ti meni odnesi iz srca nje obrāz
 sa onu s nebēsi veliku tvoju vlas;
 er togaj po sebi učinit ne mogu,
 zatōj se ja k tebi utjēćēm jak Bogu.
 To li bi prava ma ljuvēzan i vira,
 da ona ne ima do smrti ĉas mira,
 nego sve što ljubi ti, Bože, dopusti
 da skoro izgūbī i svasma opusti,
 i da ju svi budu ostavit najdraži,
 pak život u trudu veliku da svrši!
 Er dokli ja ne znah nje rajske lipōsti,
 pokōjno vele stah bez nijedne žalōsti;
 a odkli nje mlados k sebi me privēde,
 plać, nemir i žalos svaki me ĉas slijede;
 er mene ostāvi i veće ne ljubi
 nje ures gizdāvī, koji me pogūbī.

Togaj rad vid, Bože, koji je kriv od nas
ter čin da ne može pokôjno živjet čas;
a tomuj, Bože, daj, koji je od nas prav,
da ne zna što je vaj ni žalos ni ljubâv!
Ti ovo dopusti koji si od vika
što prode iz usti od mene grešniĳa.
A vi svi, ljuvèni molim vas ja mило,
nu vid' te, sad meni što se je zgodilo;
ter mene žalujte, gdi cvilim dan i noć,
a vi se varujte na taku ljubav doć.

Ljubavi gorušta, blažen ti luk i stril,
 koja mi dopušta sadružiti ovaj vil;
 blažena deset ljet ka strajah dvorêci
 od gospoj ovi cvijet, nje milos želêci:
 još da su blāžene bez broja mē suze,
 ovaj vil kad mene obljuibi i uze;
 svi trudi blāženi koje mi da ova,
 pokli se sva meni za ljubav darovā.
 Blažena svaka noć ku strajah ne spêci,
 u milos u nje doć načine mislêci.
 Blažena da je smrt jer na me ne pride,
 kad moljah mene strt na prešu da ide,
 jer ako bude doć unaprijed koji dan,
 tada joj je rijeti moć: ovo mrem ja miran,
 pokli sam u ove gospodē milosti,
 po svijetu ka slove jedinom liposti;
 koja mi dopući ljuvêno i milo
 celivat nje usti i lice pribilo,
 koja me suzāmi, gdi želi i hrli
 da mene rūkāmi bijelijemi zagfli,
 koja me saveza rusijemi kosāmi,
 ter većma što steza, većma me zamāmi,
 po taj put da ne znam na svijetu mir ini,
 neg samo kad zgledam njē obrāz jedini,
 smišljaje nje diku i ures gizardvī,
 i ljubav veliku koja me zatrāvi.
 Za što mi srjed groba mrtvu duh povrāti,
 jer me htje od roba za druga obrāti.
 Togaj cić pravo jes, do smrti od sada
 andelski nje ures da život moj vlada;
 I da sam njoj viran do smrti, do moj dan,
 pokli sam s nje miran, ne bivši dostōjan.
 Tijem ako tko vidi tuj našu ljuvêzan,
 nemōj da zavldi, ni ima boljêzan.
 Zaštō je dostōjno, što stekoh u trudu,
 do smrti pokōjno uživat da budu.

Blaženi dan ovi koji mi radosti,
i pokoj ponovi, i skрати žalosti.
Koliko za vrime ne bjehu vidile
sunâcca oči mē, ni drage mē vile.
Hvala ti, ljubâvi, pokli me ti sada
s gospodom sastâvi, ku život moj vlada.
Pravo je, krjeposti da slavim tve po vijêk,
er mi da milosti i rani mojoj lijêk,
i da se uglêdâh u družbi s dragom vil,
bez koje što ja stah, družba mi bješe cvil.
Cić toga svaki nas tebi se do groba
darivâ od danâs, ljubâvi, za roba.

Ptičica od gore pjesâncu jur poje,
brijeme je od zore, probud' se, gospõje,
da čuješ tvoj sluga jadõvno gdi cvili
od jada i tuga kijemi ga nadili;
neka se radujêš i da se veseljêš,
kad moj plač začujêš, vrhu sve ki željêš.
Togaj te molju rad, poslûh mi, kruno daj,
ter ovi žestok jad i moj plač poslušâj.

Nu čuj plač i tužbu, gospođe, ter nemôj
 za virnu da službu pogině život môj.
 Mnjah, da će ma mlados uživat po vike
 veselje i rados kad prosih tve dike;
 a sada, vilo ma, proklinju oni čas,
 najprvo očima kad pozrih tvoj obrăz;
 proklinju oči mē, er prije ne biše,
 gospođe, pune tme, neg tebe vidiše;
 proklinju, vjenče moj, nesričnu odluku,
 cić koje nepokôj podnôsîm i muku;
 proklinju mû viru, s kom služih tebi ja,
 cić koje umiru, er ne imam pokojă;
 proklinju još uze kojijem me sveza ti;
 ter čini, u suze da budem plakâti;
 proklinju vas trud moj i službu, gospođe,
 služēci ures tvoj, u zaman er pođe;
 proklinju mu mlados, za tebe er dosăd
 ne pozna još rados, nego plač i gork jad;
 proklinju sa svu moć, gospođe, proku smrt,
 ka na me ne htje doć, neka me bude strt;
 proklinju, cvite moj, još mjesto na kom ja
 zamjērih ures tvoj, gdi kako sunce sja;
 proklinju, vilo ma, andeosku tvu mlados,
 koja me očima postavi u žalos;
 proklinju gizdăvî, gospođe, tvoj poglěd,
 koji me postăvi u gorku ovu zlěd;
 proklinju vas urēs, krunice od vîlă,
 koji mi odnije svijes i srce iz tîla.
 Jer tvoja sad mene ne žali lipôta,
 ni čini spomēnē od moga živôta,
 ter virno služēnje imat će platu sad
 čemerno tužēnje i gorki plač i jad.
 Nu nitkor tomuj kriv nije mi nego ja,
 zač ures tvoj vidiv, gdi kako sunce sja,
 potēkoh oni čas, da bih te još vidil,

vidivši tvoj obraz oćutih ljuven stril;
ki me će umorit, ki me će satrti,
ki me će rastvorit još prije zle smrti;
ako se ne smili tvoj ures na mene,
vidćeci gdi cvili mlados ma i vene.
Zatoj se obrćati, gospõje, na slugu,
tere mu prikrćati ljuven plać i tugu,
i ćini, gospõde, on da se veseli,
i ondi da doće u milos, gdi želi.

STRICU AUGUSTINU

Ovoj gospođinu dragomu vrhu svijeh
momu Augustínu da se da u Bnecijeh.
Budūći pun truda i muke, ja ne znām
pisānje od kuda početi sad imām;
5 što li ću govorit, ali pak na kojē
svršēnje imam prit besjēdē od mojē.
Cić vele uzrōka zašto se skončājē
živōt moj prije roka, koga zlje ostājē,
10 vidēći da meni najdraže sve gine,
moj vele poštēni u svem Agustīne.
Jošte bjeh vele mlad, i ti mož'toj znati,
kad počē mene jad i nemir smētāti.
Ne imāh jošte mah na licu ni dlake,
15 u tuzi kad ostāh izgūbiv rodjāke.
Koli mi taj težāk nemir se prigōdi,
teži je svaki pak koji mi dohōdi.
Ako se zgāđājū i manje žalosti,
ali se skraćājū svakčās mē kriposti,
20 i lakše ter što je meni se mni teže,
jer me zla ne gojē neg mi duh odniješe;
najlišē gdi nikād ne da mi počīnut
trud, muke, brige, jad s česa ću pogīnut.
Što hoću rijet ovōj, mnim da se domišljāš,
25 kužīne dragi moj, er srce moje znaš,
kojē mi odese iz tijela nebōga
kada mi odvēzē ti tebe a moga.
Znam da Bog dao t' je razum, kijem dohītāš
da prazno ništor nije, kako ti dobro znaš;
30 toj mjesto neće moć prāznō bit od srca,
neg će tuj skoro doć nepokoj i smrca;
na mjesto pak tvoje mni mi se da gledam
za priti da stoje kojijem doć ja ne dam;
jer dobro u oči a sve zlo za plećma
35 svaki mi svjedoči što može najvećma. . .
Danāšnji zašto dan dobro se sve zgubi,
trudi se uzamān srčāno tko ljubi;

prijatelj zašto nije u scjeni, kako znaš,
neg tlapit tko umije hvalēci bilj i laž.
A ti znaš moju ćud, je li mi toj bilo
40 slišati velik trud i smišljāt toj dilo.
Ter toli ne ufām srćana steć vijeku,
neg mnokrat meni sam od muke ja reku:
pokli ja u nemōć ali kŭ nevōlju
ne imam tko će doć, daj da se zakōlju.
45 Još ako tko pride, gleda me na stranu,
da gore povrīdē skrovenu mu ranu.
Jer nitkor ne želī veselja sad drugu,
neg se još veselī vidjet mu ku tugu;
Posāo svoj meće svak sada za pleći,
50 a tuđijem dvaš veće more se mislēci.
Mnokrat se prigōdi pet i šest gdi sjede,
tuj dođu kadgōdi ćut o čem besjēdē,
eda se što novo gdigōdi zgodilo,
ne reku tuj slovo koje je ćut milo;
55 ako se govōri u dobro još o kom,
obrāz im otvōri da im je toj s mukom;
ako li o šteti zlu volju kažu lje,
istom ćeš vidjeti skroveno veselje;
vidjet ćeš najvećma gdi se dva uzljŭbē,
60 a jamu za plećma drug drugu pak dube.
Nu misli ti malo, koji moŭ' pameti
dosegnut ostālo, što me je sram rijeti.
Još drugu tkogōdi kad ljubav pokāŭē.
na toj ga uzvōdi da na nj pak uzjāšē,
65 i da ga priskōči u kojugodi stvar,
ku mu će u oči utēzāt pak u kar.
Drug drugu zlo želī, ocu sin želi smrt,
brat bratu zlo velī, majku hći hoće strt.
70 Kad smislim ove dni i narav proklētu,
čas mi se dug činī ki živēm na svijetu. . .

U SMRT JEDNE DJEVOJČICE

(17 marča 1565)

Zgar s neba osmoga pozrívši djevica,
svakoga razloga i pravde kraljica,
viděci na svit saj da pravde nije sad,
svrnu se sva u vaj, u čemer i u jad,
5 iz ruke ter vrže mjerila da leže,
a sama nájbržě k zāpādu pobjěže.
Kad toj Bog uglědā, oni čas stavi put
razlogu da ne da i pravdi poginūt.
10 Nu znāvši da ovdjě djevica jes druga,
prilika kojōj nije pod nebom ni druga,
dostojna kojā bi na mjesto tej bila,
majci ju ugrābī i ocu iz krila,
prislāvnū nje gizdu i ures gizdāvī
15 svrnūvši u zvizdu gorje ju postāvī,
jedīna kripos njě da nam sja po vike,
ne kako tej manje, ma kako velike,
vrhu svih božicā i bogōv, ki biše,
jakino kraljica sjeděci najviše.
20 Tim nitkor ne žali da ju Bog proslāvī,
neg er ste ostāli na zemljī bez nje vi,
da nu ću razgovor i tomuj rit vam ja:
vid'te ju gdi odzgōr svu dragu noć vam sja.